

Vores Hvalsø

Bemærkninger fra Egnshistorisk Forening

Indledningsvis skal vi erindre på, at registreringen af Hovedgaden som Bevaringsværdigt Kulturmiljø fremgår af Kommuneplan 2013 siderne 48 og 49. Samme steds beskrives de hensyn, der i den anledning skal indgå i planlægningen, og det anføres, at kommunalbestyrelsen vil tage initiativet til en registrering af bevaringsinteresserne.

Fra foreningens side kan vi kun bakke op om kommuneplanen.

I forbindelse med debatten om Søtorvet har der været en tendens til at sætte bevaring og udvikling op som aldeles uforenelige modsætninger.

Dette behøver ikke nødvendigvis at være tilfældet.

Den centerplan, som eksisterede ved kommunesammenlægningen, muliggjorde også en udvikling mod Søen. Centerplanen havde vi ikke indvendinger til.

Derimod bryder vi os ikke om Anpartselskabets udgave af ”planlægningen” herunder Søtorvet.

Ud fra ønsket om en større sammenhæng i planlægningen skal vi opfordre til, at man ikke udelukkende fokuserer på Hovedgaden, men ser på stationsbyens samlede kulturmiljø.

Dette omfatter mod nord også de stationsnære dele af Holbækvej, Jernbanevej og Tølløsevej samt de første ejendomme på Østergade. Længere mod syd indgår heri korte stykker af Ny Ringstedvej og Roskildevej.

Endvidere findes på Skovvej og Gammel Ringstedvej bevaret enkelte af Kirke Hvalsø landsbys huse. Disse har en stor fortælleverdi.

Endelig bør Søen, der har givet byen navn indgå i den samlede centerplanlægning.

Fra foreningens side lægger vi stor vægt på sammenhængen i kulturmiljøet.

Derfor er det vor grundlæggende holdning at ældre, men gode og brugbare huse generelt ikke bør tillades nedrevet. Dette er heller ikke tiltalende ud fra en ressourcemæssig betragtning.

Vi lægger stor vægt på, at ombygninger, tilbygninger og nybygninger respekterer og indordner sig de stedlige forhold.

Ved nybygning er det vigtigt, at denne bliver af kvalitet. Derfor er vi bekymrede for projekter med en anstrengt økonomi. Selv den bedste lokalplan med de helt rigtige bestemmelser kan ikke sikre et kvalitetsbyggeri, og det fortjener Hovedgaden.

Vi erkender, at det desværre ikke længere er muligt at have erhverv i mange af Hovedgadens bygninger. Derfor bør der ud fra ønsket om at bevare dem gives tilladelse til, at de kan ombygges til boliger. Dette naturligvis uden at erhvervsmuligheden skal fratages dem.

Ved ombygning til boliger er det vigtigt med klare retningslinier, der tager hensyn til bygningens arkitektur.

Vi vil gerne pege på hjørnerne Hovedgaden/Åsvejen og Holbækvej/Bentsensvej som gode og acceptable byfornyelser. Disse byggerier har vi tidligere rost i vort blad og i dagspressen.

Hjørnet Holbækvej/Tølløsevej er til gengæld blevet for højt trods proportionerne og taghældningen. Virkningen forstærkes af, at bygningen lukker sig mod gaden.

Brugsens lagerhal og Fakta er direkte utilpassede og fremtræder som tilfældigt anbragte byggeklodser.

Hovedgadens fremtid

Hovedgaden er meget væsentlig. Den er selve byens identitet.

I dag fremtræder den ikke tiltalende.

Der skal naturligvis gøres noget ved de trafikale forhold.

Det falder uden for vort arbejdsområde at stille forslag herom, men til udformningen har vi det ønske, at de nødvendige trafikreguleringer udføres enkelt, rustikt og tidløst med naturmaterialer og større løvfældende træer – gerne egnskarakteristiske.

Herudover skal plantning af træer generelt anbefales varmt i videst muligt omfang.

Et ganske særligt problem udgør det hul i gadebilledet, der er skabt ved Brugsens nedrivninger til fordel for en stor parkeringsplads.

Denne fremtræder som et fremmedelement i bybilledet og som en ørken.

Her vil plantning af træer mere end noget andet sted i byen kunne gøre underværker.

Det var ønskeligt at plante træer langs Hovedgaden for at genskabe et gadebillede/vejforløb.

P-pladsen kan gøres grøn uden at inddrage P-pladser.

Vi vil opfordre til, at kommunalbestyrelsen gør et forsøg på at komme i dialog med Brugsens bestyrelse herom.

Endvidere er det væsentligt med regler for skiltning og reklamering.

I den gamle Hvalsø Kommune havde vi et Bygningsforbedringsudvalg, som kunne give rente- og afdragsfrie lån til bevaringsværdige bygninger til forfald ved ejerskifte.

Uagtet at disse lån gerne var ganske små, fik de stor betydning – også til borgernes holdning til bevarende lokalplaner – fordi de typisk gik til forskellen mellem det nødvendige og det rigtige fx mellem nye døre og vinduer efter byggemarkedets tilbud og så de, der passede til huset.

Ordningen er desværre afskaffet, men der findes en tilskudsmulighed.

Vi vil anbefale, at man overvejer denne meget seriøst, for selv om ejerne naturligvis selv burde holde husene ordentligt, så skal vi alle jo se på dem.

Vi drømmer om en harmonisk, levende, velholdt og grøn by. Vi tror på, at en sådan by vil være rar at bo i, opholde sig i og handle i.

2. december 2014

På foreningens vegne

Bent Gottfredsen

Formand

Litteratur: Helmuth Larsen, Hvalsø Stationsby, EHF 2001

Bilag: Lethrica april 2007, Kulturmiljøer i Lejre Kommune, Hvalsø – Lejres Hovedstad, En historisk præsentation

Lethrica oktober 2014, Leder, Bevar kulturmiljøet i Hvalsø